

Grup Yorum – sumienie Turcji

13 maja 2020

Członkowie tej grupy muzycznej płacą za swoje lewicowe poglądy najwyższą cenę – własnym życiem. Słowo „yorum” w języku tureckim oznacza „interpretację” oraz „komentowanie”.

<https://www.youtube.com/watch?v=jEEzbcmELgM>

Kiedy w Turcji mówi się o protest songach i muzyce zaangażowanej politycznie, wszystkim od razu przychodzi do głowy zespół Grup Yorum. Mimo że istnieją w kraju inne zespoły muzyczne z frakcji lewej i prawej, pieśni żadnego z nich nie są znane na pamięć milionom tak, jak pieśni Grup Yorum. Także żaden z nich nie sprzedał milionów albumów i to w szarej strefie. Muzyka Grup Yorum była przez wiele lat zakazana, a kiedy już to się zmieniło, zespół wciąż był pod ścisłym nadzorem i doświadczał represji aparatu państwowego – policji i sądów. Kilka dni temu zespół stracił dwoje członków – Helin Bölek oraz İbrahima Gökçeka. Tych dwoje dzielnych ludzi zmarło w wyniku protestu głodowego, będącego sprzeciwem wobec represji, jakie dotknęły ich zespół. Marzyli o ponownym koncertowaniu.

Historia Grup Yorum jest historią polityczną Turcji, a raczej historią jej demokratyzacji, która nigdy nie nastąpiła, najwyżej okresowo się do niej zbliżano. Historią polityczną dlatego, że to sprawy społeczne i polityczne krajowe były tematami ich pieśni. Zakazy wydawania i kupowania albumów tego zespołu, zakazywanie jego koncertów i wreszcie wielokrotne aresztowanie jego członków stały się papierkiem lakmusowym dla tureckiej demokracji.

Historia

Kiedy Grup Yorum został założony w Stambule przez czworo studentów (Kemal Sahir Gürel, Tuncay Akdoğan, Aysegül Yordam,

Metin Karaman), od puczu wojskowego z 12 września 1980 minęło 5 lat. Powstanie tego zespołu było reakcją na ów pucz, który dosłownie zmiażdżył w kraju wszystkie społeczne i polityczne ruchy, sprzeciwem wobec neoliberalnej polityki państwa i opresji wobec społeczeństwa. Członkowie Grup Yorum byli pod wpływem krajowych rewolucjonistów, poetów i muzyków: Şeyha Bedrettina, Nazıma Hikmeta, Mahira Çayana, Ruhi Su, Mahsuni Şerifa, a także bojowników i twórców zagranicznych: Che Guevary, Victora Jary czy Mikisa Theodorakisa. W piosenkach tego zespołu można było usłyszeć inspirację lokalną muzyką folklorystyczną, ale także nutami śródziemnomorskimi czy latynoamerykańskimi pieśniami rewolucyjnymi. I do tego, przy wykonywaniu swojej muzyki, oprócz instrumentów europejskich jak obój, trąbka czy skrzypce, korzystano także z instrumentów anatolijskich jak bağlama, kaval, ney.

Pierwszy album „Sıyrılıp Gelen” (w wolnym tłumaczeniu: „Świt nadchodzi”) ukazał się w 1987 roku. Do dziś Grup Yorum wydał 24 albumy. Antyimperialistyczna, antyfaszystowska walka, rewolucja, opór, miłość, wolność, śmierć, tęsknota za lepszym światem, areszty i więzienia, w wyniku których poniosło śmierć wielu więźniów politycznych To były główne wątki ich pieśni. Yorum przez długi czas był w kraju zakazany, jednak to nie zapobiegło kupowaniu albumów zespołu przez miliony. Ludzie słuchali ich muzyki w ukryciu. Przegrywali kasety z nazwa Grup Yorum na niepodpisane kasety, aby uniknąć problemów. Zgodnie ze swoją ideologią, Yorum śpiewał pieśni w językach występujących na terenie Anatolii: kurdyjskim, arabskim, językach adygejskich, zazakim, lazyjskim. Lata mijały, członkowie z różnych powodów zmieniali się, ale zespół kontynuował swoją misję. Pod koniec XX wieku, kiedy w kraju powstał koalicyjny rząd z Socjaldemokratyczną Partią Ludową (SHP) w składzie, nastąpiła względna odwilż w tureckiej polityce wewnętrznej. Zespół ten mógł już legalnie koncertować. Jednak to nie znaczyło, że turecka policja spuściła go z oczu – przez lata i jawnie, i tajnie obserwowała wszystkie formy jego działalności.

Działalność i represje

Grup Yorum nie tylko wydawał albumy, ale również występował na setkach koncertów w kraju i poza jego granicami, od początku swojego powstania uczestniczył w setkach akcji protestacyjnych, strajkach, w ruchach studenckich. Jego członków można było zobaczyć z instrumentami w rękach pod protestującymi zakładami pracy, pod bramami fabryk, gdzie toczyły się strajki pracowników, w kampusach uniwersyteckich, gdzie studenci demonstrowali przeciwko władzom uniwersyteckim. Zespół brał udział w wiecach pierwszomajowych i antywojennych marszach. Ceną za to głębokie zaangażowanie było wielokrotne zakazywanie ich koncertów, konfiskowanie albumów, powtarzające się aresztowania członków, składanie setek pozwów przeciwko nim i wreszcie skazanie niektórych z nich na więzienie na wyroki o różnej długości. Oficjalnie stawiano im zarzuty m.in. chwalenia w niektórych pieśniach (Sibel Yalçın Destanı, Boran Firtınası, Yıldızlar Kuşandık) bojowników Rewolucyjnej Partii i Frontu Wyzwolenia (DHKP-C), którą przez Turcję, Unię Europejską oraz USA uznawana jest za organizację terrorystyczną oraz bycie członkami DHKP-C. Członkowie Grup Yorum zawsze zaprzeczali postawionym im zarzutom, twierdząc, że są artystami ludu, tworzą sztukę w walce o prawa ludu, jego wolność oraz dla godne życie i ludzką godność.

Historia tego zespołu oraz jego członków od początku toczy się między scenami muzycznymi, komendami policji, sądami a więzieniami. Jednak od roku 2016, w którym doszło do nieudanego puczu gülenistów, wywierana na Grup Yorum presja jeszcze się nasiliła. Na Centrum Kultury İdil, w którym działał Yorum i kształcił swoich przyszłych członków, przeprowadzono liczne naloty policyjne, w wyniku których instrumenty muzyczne zostały zniszczone, członkowie po kolei zostali zatrzymywani i potem aresztowani. Nie pozwalano im koncertować w jakiejkolwiek formie. Gdy 11 członków Grup Yorum czekało w aresztach na proces sądowy lub odsiadywało wyroki więzienia, 14 lutego 2018 nazwiska innych wieloletnich

członków – Ali Aracı, Selma Altın, İnana Altına oraz İbrahima Gökçeka zostały przez tureckie ministerstwo spraw wewnętrznych umieszczone na „liście poszukiwanych terrorystów”. Za każdego z nich wyznaczono nagrodę o wysokości 300 tys. tureckich lir. Niemal wszyscy zostali złapani i aresztowani. Jedynie Selma i İnan Altın, którzy również byli wiele razy aresztowani, nie widząc już nadziei, że w bliskiej przyszłości działanie zespołu będzie dozwolone, opuścili kraj i we Francji złożyli wniosek o azyl.

Śmierć za wierność poglądom

Zamknięcie Centrum Kultury İdil, całkowity zakaz koncertów i wysłanie prawie wszystkich jego członków za kraty w praktyce oznaczały kres Grup Yorum. 17 maja 2019 pięcioro z aresztowanych członków – Helin Bölek, Bahar Kurt, Barış Yüksel, İbrahim Gökçek oraz Ali Aracı ogłosiło strajk głodowy na czas nieokreślony, żądając, aby nazwiska członków Grup Yorum zostały usunięte z listy terrorystów, zakończyły się naloty na Centrum Kultury İdil, zakazy koncertowe i represje, jakich zespół doświadczał. 20 listopada 2019 Helin Bölek została zwolniona z aresztu na podstawie raportu Instytutu Medycyny Sądowej, świadczącego o tym, że jej stan zdrowia nie pozwala zostać w więzieniu. Jednak gdy żądania Grup Yorum nie zostały spełnione, Bölek wraz z İbrahimem Gökçekiem 20 stycznia 2020 zamieniła głodówkę w protest głodowy, całkowicie rezygnując z przyjmowania pokarmów.

14 lutego 2020 İbrahim Gökçek na pierwszej rozprawie, odkąd został aresztowany, miał powiedzieć sędziom: „Dziś walentynki. My ich nie obchodzimy. Ale dziś także rocznica naszego ślubu. Z żoną jesteśmy sądzeni w tej samej sprawie, jednak nasze akta rozdzielono, więc dziś nie mogłem jej tu zobaczyć. Gdybyśmy teraz byli wolni, być może jako dzieci biednego ludu moglibyśmy mieć okazję wypić sok kiszonkowy. Jednak to też nam zabrano. 4 lata naszego pięcioletniego małżeństwa spędziliśmy w więzieniach. Ten system niech zapadnie się pod ziemię. Dziś

do tej sali przyszedłem, nie wiem czy będę mógł jeszcze raz przyjść. Mogę umrzeć, zostać skaleczony lub stracić pamięć. Z tego powodu chcę powiedzieć: Grup Yorum jest dumą tego kraju. Nie zostaliśmy błaznami pałacowymi. Nie wzięliśmy w broni w ręce, nikogo nie zamordowaliśmy. Śpiewaliśmy pieśni ludowe, koncertowaliśmy. Aby tworzyć sztukę, ryzykowaliśmy życiem. Czy to przestępstwo? Ja chcę żyć, grać na gitarze, koncertować i widzieć ukochanych. Chcemy sprawiedliwości. Niech przestaną zakazywać naszych koncertów. Niech zwolnią członków Yorum. Nie bądźcie naszymi katami.”

10 dni po tej rozprawie İbrahim Gökçek, także na podstawie raportu Instytutu Medycyny Sądowej, został zwolniony z aresztu. Wraz z Helin Bölek kontynuowali protest głodowy w „domu oporu” w stambulskiej dzielnicy Küçükarmutlu. Helin Bölek w 288 dniu strajku głodowego, potem protestu głodowego 3 kwietnia 2020 zmarła. Na jej pogrzebie İbrahim Gökçek zabrał głos, siedząc już w wózku inwalidzkim.

„Jest to dzień historyczny. Dziś zamordowali pewną artystkę. Artystkę, która chciała tylko uprawiać sztukę” – i wyraził pełną wiarę w zwycięstwo Grup Yorum. 5 maja 2020 w wyniku negocjacji mediacyjnych niektórych lewicowych oraz socjaldemokratycznych polityków, organizacji pozarządowych i obrońców praw człowieka İbrahim Gökçek zdecydował się na zakończenie protestu głodowego i został przetransportowany do szpitala. Jednak 2 dni później, w wyniku szkód spowodowanych przez 325 dni strajku głodowego oraz protestu głodowego, zmarł. 9 maja w Kayseri, jego mieście rodzinnym, niektórzy członkowie Yorum, którzy na razie cieszą się wolnością, oraz miłośnicy tego zespołu pożegnali İbrahima Gökçeka przy akompaniamencie pieśni Yorum. Sultan Gökçek, jego żonie, która obecnie znajduje się w areszcie w stambulskim więzieniu Silivri, pozwolono wziąć udział w pogrzebie męża. Stała z boku pomiędzy dwiema żandarmami (kobietami), przykuta kajdankami do jednej z nich, i po raz ostatni śpiewała mężowi pieśni Grup Yorum.

Los Grup Yorum, o którym napisano książki, robiono filmy dokumentalne, i którego część członków znajduje się na wygnaniu, część w więzieniach, inni nadal są poszukiwani, a niektórzy już pod ziemią, będzie ewoluować w zależności od kierunku atmosfery politycznej w Turcji. Tak, jak dzieje się to od 35 lat.

Autorstwo: Ebru Orhan

Źródło: Strajk.eu